

ONDERHOUD
NL

KENNISSESSIES

24 MEI

DEN BOSCH

MONUMENT
23/24/25 MEI 2023 BRABANTHALLEN

Welkom

OnderhoudNL Kennissessies MONUMENT

Woensdag 24 mei 2023

Welkom

- OnderhoudNL Kennissessies, mogelijk gemaakt door sector Schilders & Restauratieschilders

Mark Hulsen
Sectormanager
Schilders

Programma

~~10.00 uur: Netwerkkoffie met Bossche bot~~

10.30 – 12.00 uur: OnderhoudNL Schilders – Mark Hulsen

10.30 uur: Kwaliteit in Schilderwerk – *Kees van Tilborg*

11.00 uur: Duurzaam houtrotherstel – *Nico Heijmen*

11.30 uur: Chroom-6 in schilderwerk – *Jolanda Willems*

12.00 – 13.00 uur: OnderhoudNL Netwerklunch

13.00 – 14.00 uur: OnderhoudNL Restauratieschilders – Ferdinand Wieman

13.00 uur: Kwalitatief schilderwerk bij monumenten van groot belang! – *Gerard Scholten*

13.30 uur: Talenten voor Rijksmonumenten – *Alexa Sies-Wilders*

Sector Schilders

- Campagnes zoals winterschilder
- Wij onderhouden van Nederland
- Webinars en blogs
- Events
- Delen kennis en kunde via specials
- ZZZP Pakket
- Handleidingen en toolboxen
- Upcoming special Kwaliteit in schilderwerk

OnderhoudNL Kennissessie: Kwaliteit in Schilderwerk

Kees van Tilborg

Directeur-adviseur Overvoorde Van Tilborg

10,30 – 10,55 uur

Kwaliteit in Schilderwerk?!

Over kennis en kunde binnen het ambacht

Wat komen we tegen?

- Juridische zaken
- Impasse
- Onafhankelijke beoordeling

Grote Juridische zaken

- Te maken met (beoogde) duurzaamheid
- Ingewikkeld

Conclusie

- Niet duurzaam
- Risico groot
- Kwaliteit van de uitvraag

Kleine juridische zaken

- Minder ingewikkeld
- Vaak binnenwerk

Conclusie

- Gebrek aan voorbereiding
- Kit niet goed verwerkt
- Vooral krimpnaden

Slecht schilderwerk bestaat

Conclusie

- Wanprestatie
- Waardering klant voor vakmanschap

Waasvorming

Overvoorde Van Tilborg
Advies vastgoedonderhoud

MONUMENT
23/24/25 MEI 2023 BRABANTHALLEN

Conclusie

- Schilderwerk prima van niveau
- Product gerelateerd

De rabatdelen klassieker

Conclusie

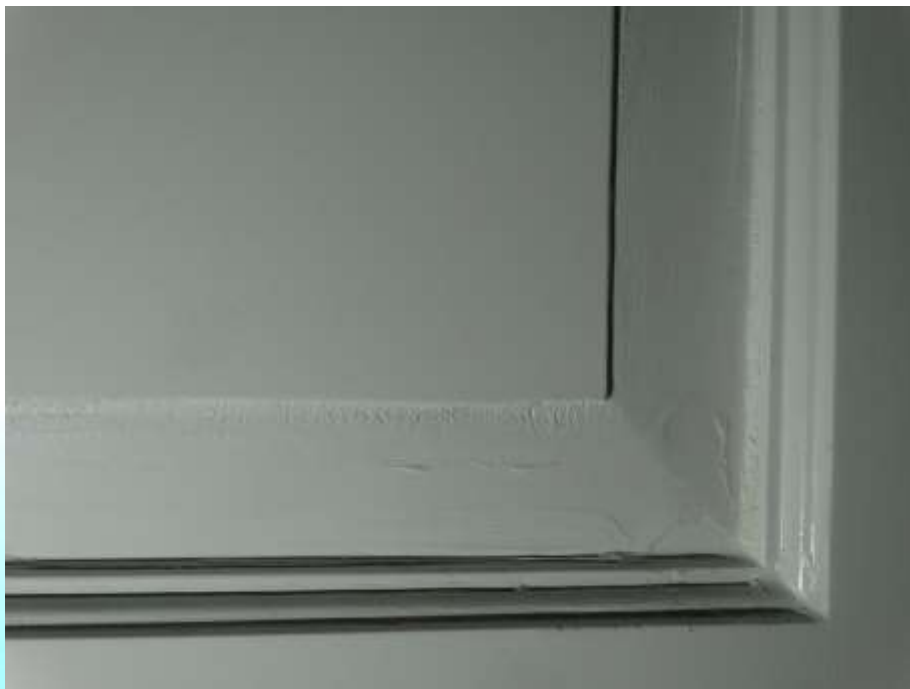
- Van alles mis, behalve het schilderwerk
- Oorzaak; toegepaste hout

Renovatie

Conclusie

- Aangetroffen werk niet conform afspraak
- Stucwerk onder de maat

Topwerk

Conclusie

- Altijd (eerlijk) opleveren met de klant

Overall conclusie

- Vraag achter de vraag (wat wil de klant echt)
- Relatie en service gerichtheid
- Kritischer zijn in acceptatie ondergrond
- Op basis van Vakmanschap en kennis

ONDERHOUD
NL

KENNISSESSIES

24 MEI

DEN BOSCH

MONUMENT
23/24/25 MEI 2023 BRABANTHALLEN

OnderhoudNL Kennissessie: Duurzaam houtrotherstel

Nico Heijmen

Algemeen directeur Infinity Repair

11.00 – 11.25 uur

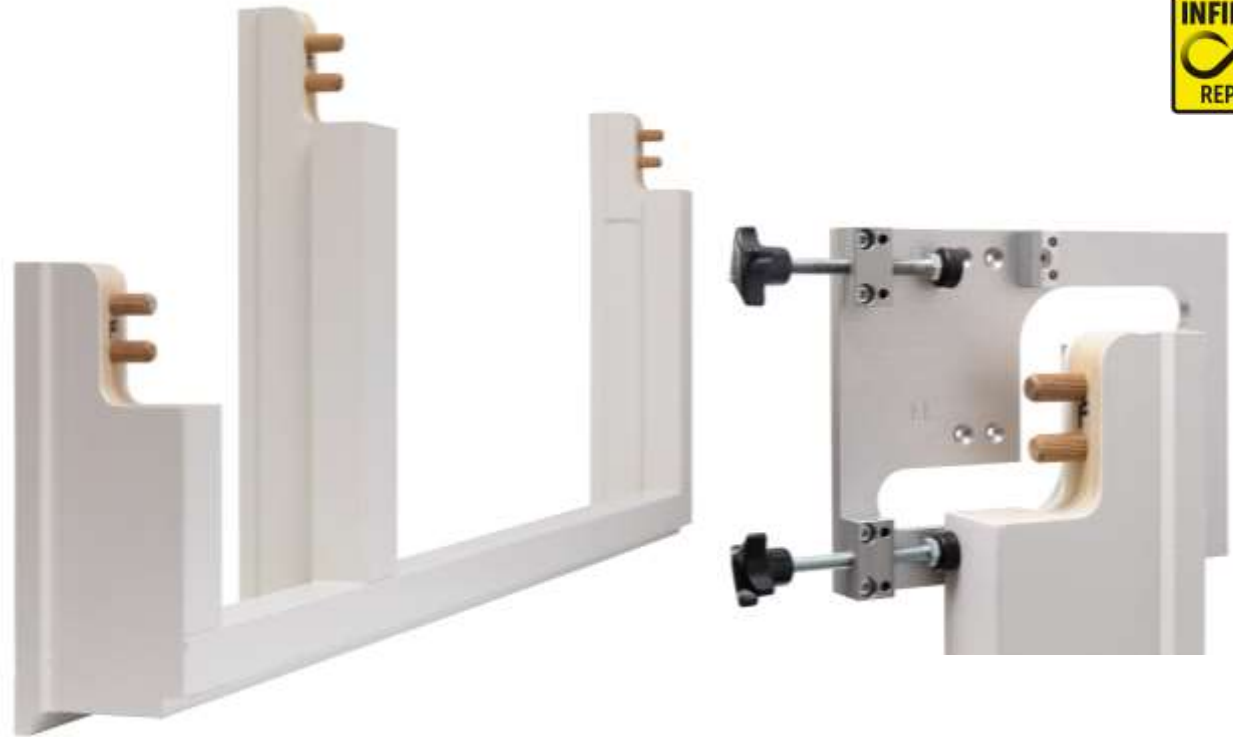
ONDERHOUD
NL

KENNISSESSIES

24 MEI

DEN BOSCH

MONUMENT
23/24/25 MEI 2023 BRABANTHALLEN

Duurzaam herstel van houten kozijnen

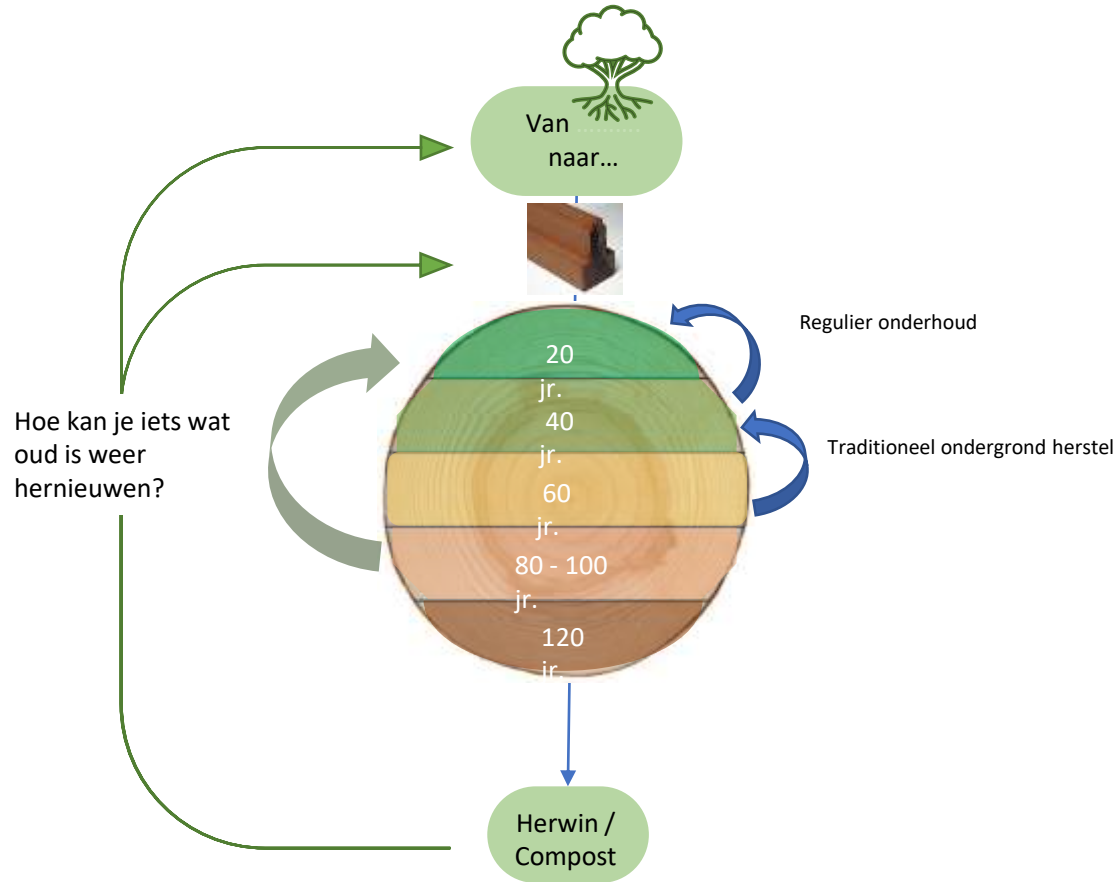
Wat zijn de uitdagingen en oplossingen voor Duurzaam houtrotherstel

- 1- Duurzaam en Circulair
- 2- Symptoom bestrijding
- 3- Procesgerichte aanpak
- 4- Wie doet Wat
- 5- Tot slot

1- Duurzaam en Circulair

Een duurzame en circulaire benadering

Welke maatschappelijke bijdrage levert Infinity Repair?

- Het gebruik van grondstoffen te verminderen
- Hergebruik en recycling van materialen te bevorderen en afvalproductie te beperken
- Met de zekerheid van een nieuw kozijn (30 – 50 jaar)

2- Symptoom bestrijding

Wat zijn aandachtspunten bij kozijnreparatie?

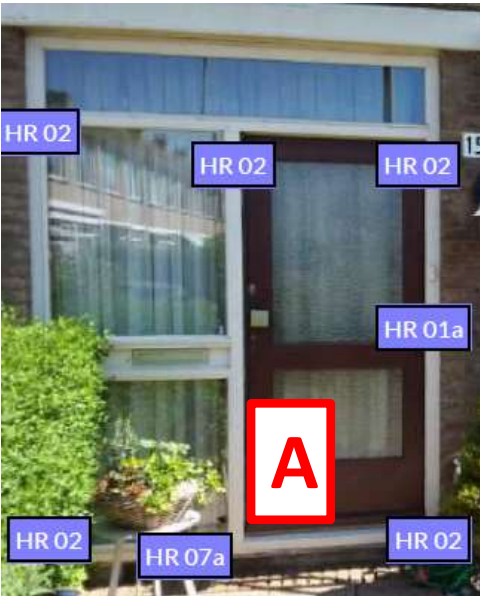
- Houtrot
  - Vijf factoren
- Oorzaken
  - Achterstallig / slecht onderhoud
  - Openstaande verbindingen
  - Kwetsbare delen
- Gevolgen
  - Terugkerende reparaties

3- Procesgerichte aanpak

Technische analyse

B
1

A

B1

B2

C

Aantasting over het gehele kozijn verspreid.

Degradatie van onderdorpel in begin stadium

Door aantasting in gehele onderdorpel is degradatie vergevorderd

Aantasting en degradatie is minimaal te noemen

Welke keuzemogelijkheden

Houtrotreparatie

Beperkte schade in het bestaand kozijn

Inschatten van het risico op falen en
verder degraderen van het kozijn

Deelvervanging

Groter schadebeeld in het bestaand kozijn

Beperkt risico op falen
Hernieuwen kozijn voor 30 jaar

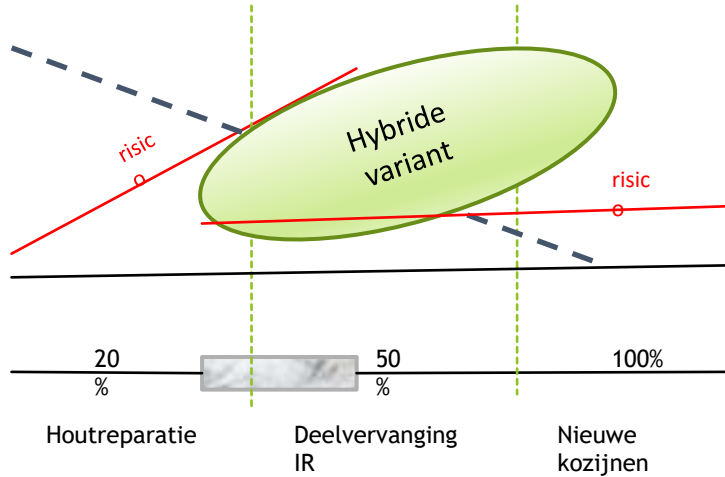

Nieuwe kozijnen

Onherstelbare schade

Hoe beheers je risico's en kosten bij kozijnrenovatie

Kwaliteitsafname
kozijn als gevolg
van Degradatie

Investering/kosten (€) versus levensduur

Kiezen voor een reparatie methodiek of toch kozijn vervanging?

	Levensduurverwachting	Risico	Aanvangskosten	Impact	Bijkomende €	Duurzaamheid
Traditionele methode	10 jaar	Hoog	Laag	Laag	Laag	Middel
Deelvervanging (IR)	30 – 40 jaar	Laag	Middel	Middel	Laag	Hoog
Vervangen geheel	30 – 40 jaar	Laag	Hoog	Hoog	15% - 30%	Laag

Welke kwaliteit is geborgd?

1.3 Accsys Technologies garandeert verder dat het Accoya® hout die op de factuur staat vermeld vrij zal blijven van ernstige schade, en wel gedurende een termijn van:

- (a) 50 jaar, wanneer het Accoya® hout product wordt gebruikt in de gebruiksklassen 1, 2 en 3 als gedefinieerd in EN 335-1¹; en
- (b) 25 jaar, wanneer het Accoya® hout product wordt gebruikt in de gebruiksklasse 4 als gedefinieerd in EN 335-1.

CAAT

KOMO® productcertificaat VULMIDDELEN VOOR HOUT

Nummer: 33420/23
Uitgegeven: 01-01-2023
Vervangt:

Producent
Infinity Repair B.V.
Kouwe Hoek 6
2741 PX WADDINKVEEN
Tel: (0182) 796 792
E-mail: info@infinityrepair.eu
Website: http://www.infinityrepair.eu

Verklaring van SKH
Dit productcertificaat is op basis van BRL 0907 'Vulmiddelen voor hout', d.d. 12-07-2019, afgegeven conform het SKH Reglement voor Certificate.

Certificatenummer: 33420

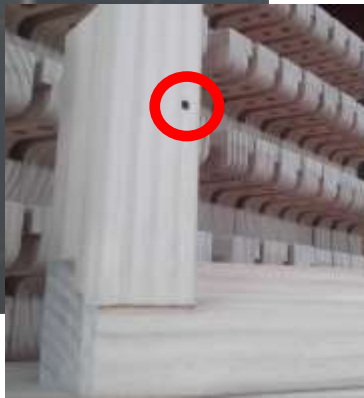
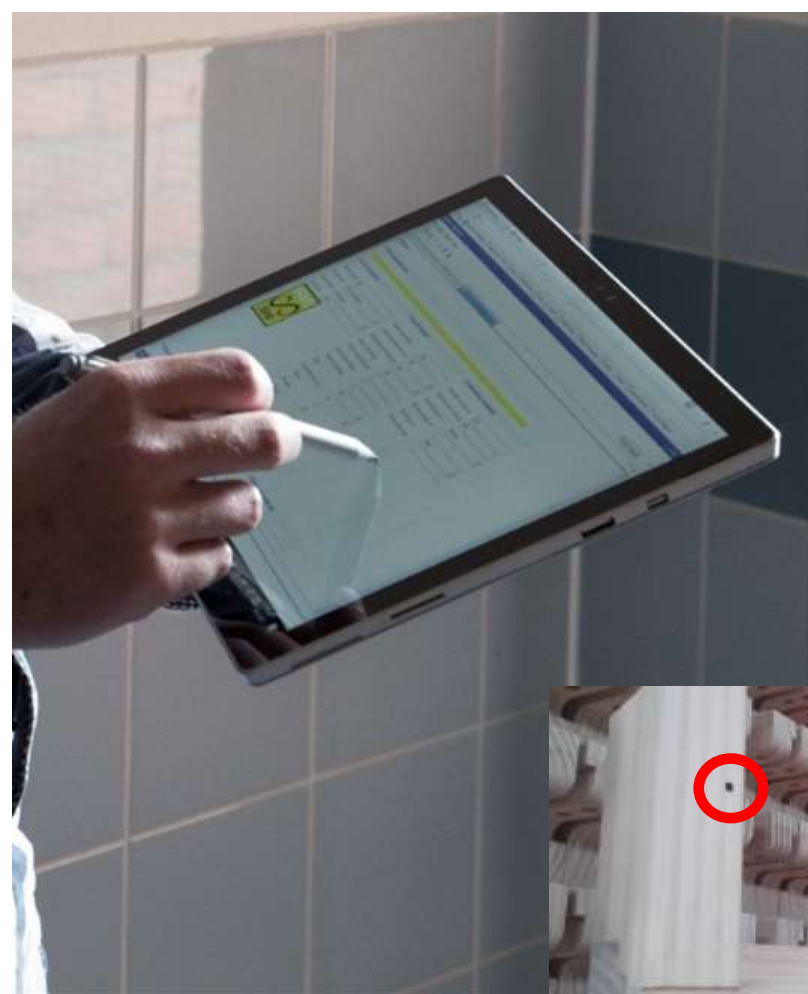

Het keurmerk voor
verantwoord beheer
FSC® C117418

4- Wie doet Wat

Producten toevoegen

▼ Toevoegen / Herstel
▼ Doelkelementen
▼ Doelkelementen
▼ Doelkelementen

Projectblad

▼ Infinity repair	▼ Complexgegevens	▼ Licentiehouder	▼ Leveradres
	Projectnummer: 112455 Eigenaar: Vastgoedeigenaar Plaatsnaam: <input type="text"/> Adres: <input type="text"/> Postcode: <input type="text"/> E-mailadres eigenaar: <input type="text"/> Telefoon eigenaar: 06-12345670	Contactpersoon: Michael Dekkers Bedrijfsnaam: Infinity Services B.V. Staal: Waddinxveen Adres: Kouwe Hoek 8 Postcode: 2741 PX Ingelogd als: MDekkers	Leveradres: <input type="text"/>

▼ Product toevoegen
▼ Menu

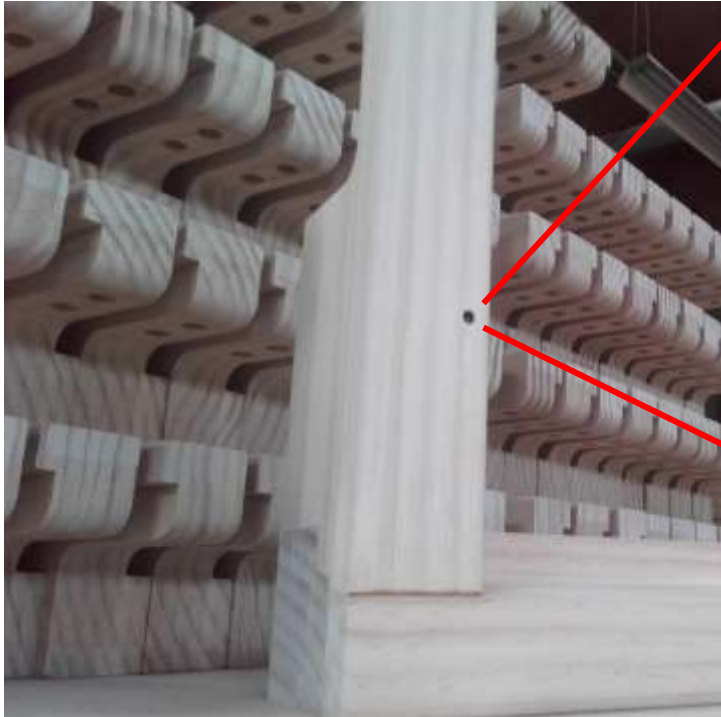

Track & trace chip

tagid nr. : 248

Locatie: Rotterdam Hofstedestraat

Huisnummers: 6

Kozijnmerk: A

Gevelaanzicht: Voorgevel

Grondniveau: Begane Grond

Te downloaden bestanden :

[Tekening U vorm](#)

[Montage instructies](#)

[Projectdocument](#)

[Verwerkingsvoorschriften](#)

[Adviesrapport](#)

5- Tot slot ...

Onze kernwaarden

Circulair

Behouden van bestaande materiaal voorraad en beschermen van milieu door beperking van grondstofontginning.

Duurzaam

Het hout heeft een duurzaamheidsklasse 1 en is voor 50 jaar gegarandeerd tegen aantastende schimmels bovengronds.

Bewonerstevredenheid

Minder lokale transport bewegingen, beperkte herstelwerkzaamheden en behoud van bestaande raambekleding.

Eenvoudige montage

De gestandaardiseerde reparatiemethodiek met behulp van een freesmal zorgt voor een lean aanpak/planning.

Digitalisering

De NFC chip in elk deelelement zorgt voor een traceerbare reparatie en is onderdeel van de KOMO certificering.

Lagere TCO

Door een lange levensduurverwachting, beperkte onderhoudsinterval en lagere aanvangskosten t.o.v. nieuwe kozijnen.

“Het meest professionele en duurzame reparatiesysteem voor houten kozijnen”

OnderhoudNL Kennissessie: Chroom-6 in schilderwerk

Jolanda Willems

Arbeidshygiënist PreventPartner

11.30 – 11.55 uur

Veilig uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden met oppervlakken met verf

---

Mei 2023

PreventPartner

Over NS / Nieuws /

NS: "Onderzoeksresultaten chroom-6 verdrietig en pijnlijk"

22 november 2022

NOS Nieuws • Maandag 31 mei 2021, 11:30 •
Aangepast maandag 31 mei 2021, 14:01

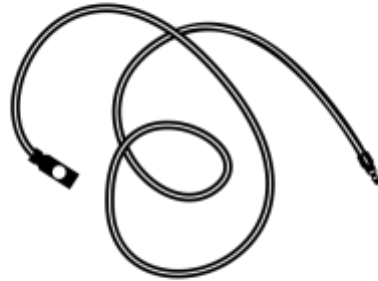
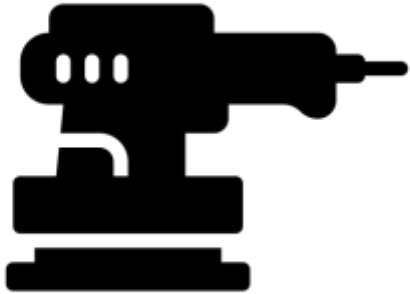
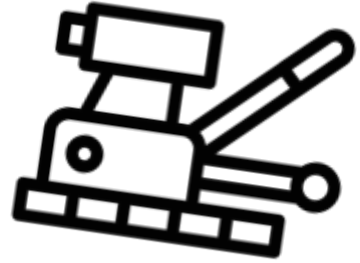
Defensiepersoneel jarenlang op veel meer plekken blootgesteld aan chroom-6-verf

Chroom-6: Tilburg en Nedtrain brachten met opzet levens in gevaar, zegt OM

7 september 2021 om 15:41 • aangepast 7 september 2021 om 16:00

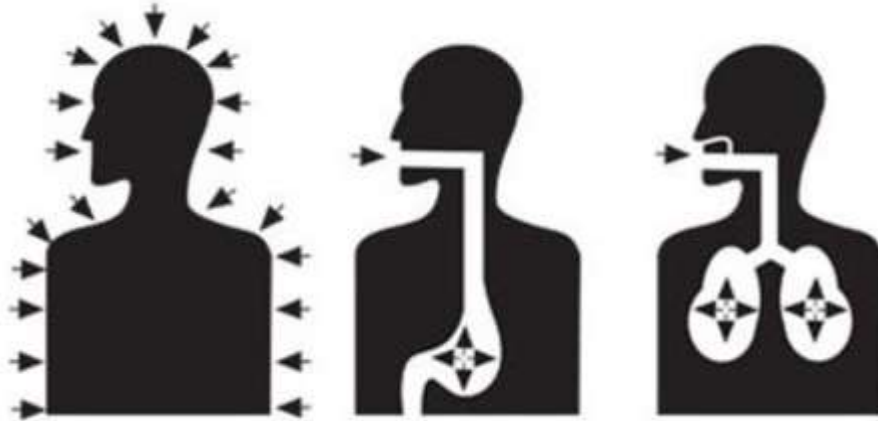
Een trein die geseffort is bij RHOH. (archief foto)

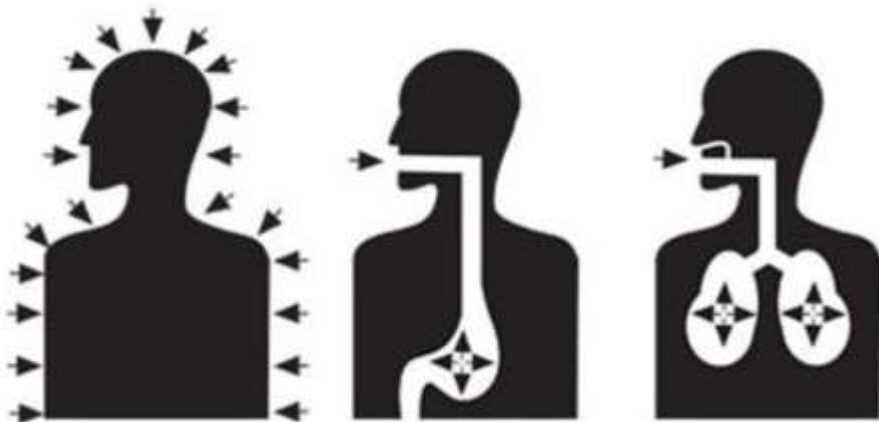
Hoe komen stoffen in het lichaam?

Hoe komt chroom-6 (vanuit coating) in het lichaam?

Vooral door inademing
(o.a. longkanker)

Gaat niet tot nauwelijks
door de huid. Kan wel
allergische reactie geven
van de huid

Hand-mond contact

Wel of geen veilige drempelwaarde

Meeste stoffen
Veilige ondergrens

Meeste kankerverwekkende
stoffen
Geen veilige ondergrens

Politiek
besluit

Stoffen zonder veilige drempelwaarde

- Nul risico is (niet) haalbaar
- Welk risico willen we accepteren?

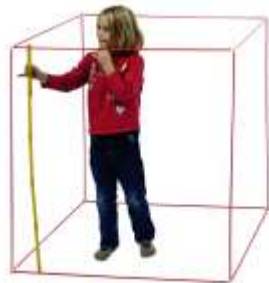
Cr-6

Grenswaarde chroom-6

De grenswaarde voor chroom-6
in Nederland is

1 microgram per kubieke meter.

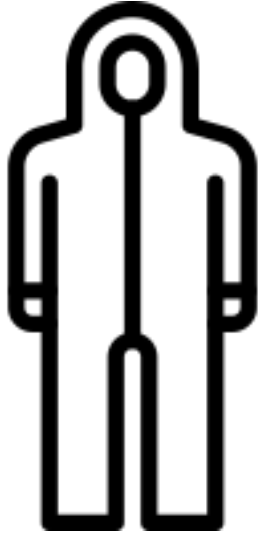
Komt qua gewicht overeen met een flintertje van een
zoutkorrel

(1 microgram is een miljoenste deel van een gram).

Hoe te beschermen?

Vraagstelling begin januari 2019

- Ontwikkel een veilige werkwijze voor werkzaamheden waar mogelijk chroom-6 blootstelling kan plaatsvinden, namelijk bij het verwijderen van oude coatings op **kunstwerken** (waaronder bruggen) en schepen.

ProRail

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Maatregelenmatrix: bewerken constructie

Aanvullende beheersmaatregelen bij werkzaamheden met chroom-6-houdende verf/coatings. De standaard geldende maatregelen zijn niet in deze matrix opgenomen.

Toe te passen arbeidshygiëne bij het werken aan chroom-6-houdende verven en coatings

Beheersregime chroom-6 RWS, RVB en ProRail

	Pneumatisch losbouten	Boren ⁱⁱ	Slijpen/zagen	Handmatig knippen of handmatig losbouten	Hydraulisch knippen	Abbrasief snijden (water)	Lassen op gecoat oppervlak	Thermisch gutsen	Snijbranden ⁱⁱⁱ	Heet stoken	Glaslaten verwijderen
Verplicht.											
Wanneer er bij de ademhalingsbescherming meerdere vakken zijn aangekruist, mag een van de drie worden gekozen (zie ook bijlage 1).											
Wanneer bij kleding meerdere mogelijkheden zijn aangekruist, mag een van beide worden gekozen afhankelijk van de omvang van werkzaamheden en de omstandigheden.											
Bronafzuiging en/of on tool-afzuiging	●						●	●			
Ruimteventilatie											
Stofafscherming met afzuiging [†]							●	●			
Stofafscherming [‡]						●					
Afzetten werkgebied	●	●	●		●				●	●	●
Onafhankelijke ademlucht en straalpak											
Airstream [§] helm	■		■			●	■	■	■	■	■
Halfgelaats- of volgelaatsmasker + P3 filter	■		■				■	■	■	■	■
Wegwerpstofkapje FFP3	■	●	■				■	■	■	■	■
Wegwerp overalls	▲	▲	▲			▲					▲
Kleding procedure	▲	▲	▲			▲					▲
Douchen											
Handschoenen											

Van beheersregime 1.0 naar 2.0

- Opstellen van een meetprotocol
- Verzamelen van meetresultaten
- Opstellen van database
- Analyseren van database
- Bijstellen van beheersregime

*Diverse
vragen/suggesties
uit het veld zijn ook
meegenomen*

Beheersregime 2.0

• .

Dit beheersregime beschrijft maatregelen om blootstelling aan inhaleerbaar stof met daarin mogelijk chroom-6, lood of andere gevaarlijke stoffen te voorkomen tijdens het bewerken of verwijderen van verven/coatings

Toe te passen arbeidshygiëne bij het werken aan verven en coatings

Beheersregime chroom-6 en andere gevaarlijke stoffen

Versie 2.0

RAPPORT BEHEERSREGIME 2.0 CHROOM-6 EN ANDERE GEVAARLIJKE STOFFEN

Voor het bewerken en verwijderen van coating/verf

P. van Balen

Auteurs:
J. Willems

R. Houba

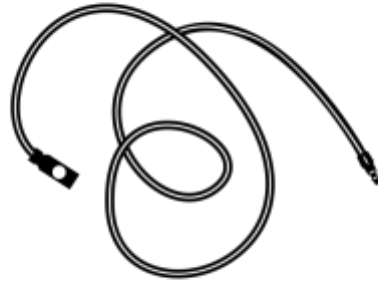
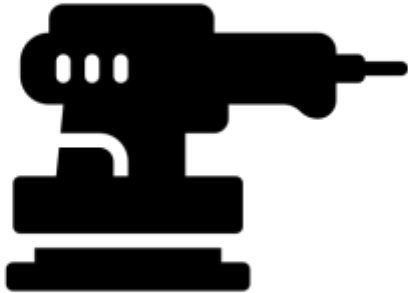
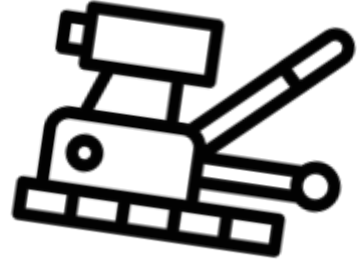
Onderbouwende rapportage komt ook ter beschikking:

- met een overzicht van de beschikbare metingen welke zijn opgenomen in een database, die als onderbouwing dient voor beheersregime 2.0;
- hierin wordt inzicht gegeven in de onderbouwing van de keuzes die zijn gemaakt voor het beheersregime 2.0;

Beheersregime 2.0, belangrijkste inzichten

- Uit metingen blijkt dat maatregelen die de **concentratie** (inhaleerbaar) **stof voldoende reduceren** voor de meeste bewerkingen, in de praktijk ook de blootstelling aan chroom-6 in voldoende mate afdekken.
- **Chroom-6 en lood** in het stof als de **meest kritische metalen** moeten worden beschouwd uit het oogpunt van gezondheid. Met name bij het gebruik van oranje en roodbruine loodmenie in de grondlaag kan de concentratie **lood** in de coating/verf hoog zijn.
- **Materiaalmonsters** analyseren op metalen uit oogpunt van gezondheid geen toegevoegde waarde, met uitzondering wanneer hoge concentraties lood worden verwacht (loodmenie). *kunnen wel andere redenen zijn om het te analyseren bijvoorbeeld uit oogpunt van informatieplicht en uit oogpunt van afvalstromen.*

Beheersregime 2.0 en onderhoud

---

zie beheersregime 2.0

Handleiding onderhoud.nl

 Stichting Uitvoeringsregelingen SAG
Schilders-, Afwerkings- & Glaszetbedrijf

Handleiding voor veilig uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan oppervlakken met verf met daarin gevaarlijke stoffen zoals chroom-6 of lood

Onderhoud

- Alle werkzaamheden doorgenomen. Niet alles wat in het beheersregime staat is niet van toepassing voor schilderen bijvoorbeeld het stralen van grote oppervlakken.
- Er waren ook andere processen die niet in het beheersregime staan bijvoorbeeld föhnen. Deze zijn toegevoegd aan de matrix.
- Niet van al deze handelingen waren metingen, maatregelen bepaald op basis van expert judgement of metingen genomen van situaties die erop lijken.
- KiB (kwaliteit in Balans) norm is in 1 lijn gebracht met beheersregime.

Wat betekent dat in de praktijk

Verwijderen verf/coating droge methoden		Persoonlijke beschermingsmiddelen				Beschermende kleding	Overig waaronder handschoenen ¹³
Werkzaamheid	Opmerkingen	Straalkap (onafh ademlucht)	FFP 3	FFP2	Veiligheidsbril		
straalmiddel, voor meubels)	ook deeltjes straalmiddel.					X	Gelaatsbescherming [Gelaatsscherm]
Droogijs stralen (CO2)	Maatregelen conform gomstralen. Primair zijn de risico's thermisch van aard		X				Let op! Bij deze bewerking kunnen extreem hoge geluidsniveaus optreden. Gebruik gehoorbescherming Door afbranden kunnen poly
Afbranden	Zie ook		X			X	

Wat betekent in de praktijk

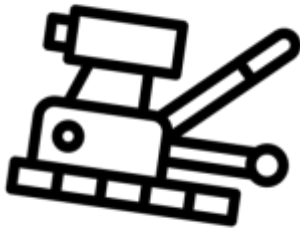
- Werken volgens beheersregime 2 of handreiking bieden voldoende bescherming tegen het vrijkomen van stoffen uit de verf/coatings

m.u.v. verflagen met loodmenie. Dan mogelijk extra maatregelen nodig.

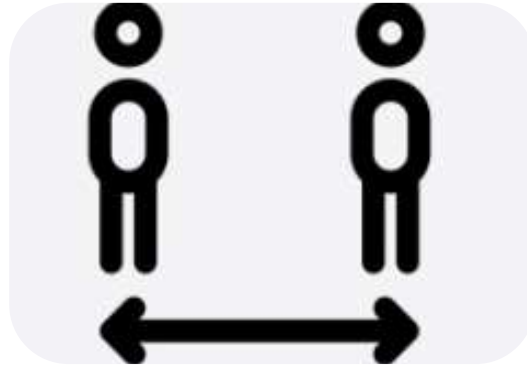
- Let op, kunnen ook andere risico's aanwezig zijn bijvoorbeeld werken met hittebronnen, andere chemische stoffen of vrijkomen van stof uit onderlagen (bv kwarts)

Maatregelen

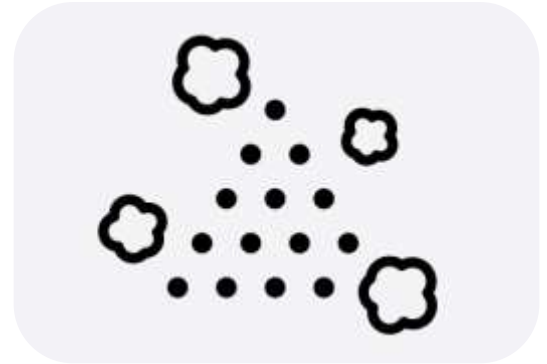

Kies werkmethode waarbij zo min mogelijk stof bij vrijkomt

Zorg ervoor dat zo min mogelijk mensen stof in kunnen ademen door toegang tot het werkgebied te beperken

Voorkomen van stof
Verplaatsing bijvoorbeeld door maatregelen te nemen bij verwijderen van stof

Voorlichting medewerkers

Voor aanvang van de werkzaamheden:

- De gezondheidsrisico's van inhaleerbaar stof, chroom-6 en/of lood.
- Stofzuigen
- Algemene (o.a persoonlijke beschermingsmiddelen) & hygiëne maatregelen.
- Gebruik bijvoorbeeld >Toolbox 'Risico's bij het bewerken van oude verflagen, chroom-6 en andere gevaarlijke stoffen' (www.onderhoudnl.nl/werken-met-chroom-6).

Voorlichting medewerker o.a. Schoonmaken

- **Zuigen in plaats van vegen**
  - stofzuiger met HEPA filter (H13, H14 en U15)
- Als men toch moet vegen, dan veegstof natmaken en minimaal een FFP3 dragen

Hygiëne maatregelen

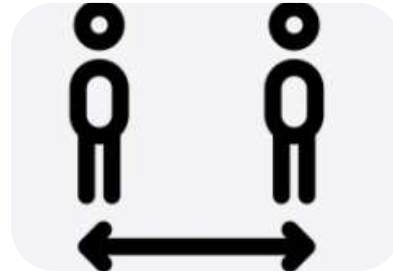

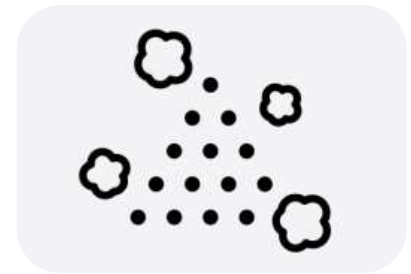
Niet eten, roken en drinken op werkplaats

Handen wassen voorafgaande aan eten, drinken, roken of sanitaire stop

Collega's en omstanders op afstand houden
Scherm bijvoorbeeld werkplek af

Verplaats geen stof
Bij zichtbaar stof in haar of op de huid, dan bij voorkeur douchen.
Kan dat niet kleding zuigen/omwisselen voordat je in de auto stapt en/of naar huis gaat

Voorlichting medewerkers kledingprocedure

Draag een aparte overall of kleding en doe deze uit als je de werkplek verlaat: voordat je in de auto stapt of in huis gaat lopen. Doe je masker pas af als je bent omgekleed.

Vervoer deze kleding in een tas en was de kleding apart (niet bij andere huishoudelijke was).

Bij zichtbaar stof in het haar of op de huid: ga eerst douchen. Als het kan nog voordat je in een auto stapt of naar huis gaat. Als dat niet kan: schud je haar of kleding uit op de werkplek, met je masker nog op. Was voor vertrek je handen en gezicht. Neem thuis als eerste een douche, voordat je het hele huis doorloopt.

Wettelijke registratie kankerverwekkende stoffen

Situatie	Maatregelen conform beheersregime chroom-6 of handleiding onderhoud.nl	Afwijkende methode
(vermoeden) Chroom-6 in verf	<ul style="list-style-type: none"> • Namen van uitvoerende medewerkers • Toegepaste bewerkingen en beschrijving van de maatregelen (<i>hierbij expliciet aangeven dat daarmee blootstelling onder grenswaarde ligt</i>) • Periode waarin de werkzaamheden zijn uitgevoerd	Idem + uitkomsten van blootstellingsbeoordeling (metingen en/of modellen)

Geen chroom-6 (aangetoond door historisch onderzoek of metingen)

GEEN REGISTRATIEVERPLICHTING

Vragen?

Programma

~~10.00 uur: Netwerkkoffie met Bossche bol~~

~~10.30 – 12.00 uur: OnderhoudNL Schilders – *Mark Hulsen*~~

~~10.30 uur: Kwaliteit in Schilderwerk – *Kees van Tilborg*~~

~~11.00 uur: Duurzaam houtrotherstel – *Nico Heijmen*~~

~~11.30 uur: Chroom-6 in schilderwerk – *Jolanda Willems*~~

12.00 – 13.00 uur: OnderhoudNL Netwerklunch

13.00 – 14.00 uur: OnderhoudNL Restauratieschilders – *Ferdinand Wieman*

13.00 uur: Kwalitatief schilderwerk bij monumenten van groot belang! – *Gerard Scholten*

13.30 uur: Talenten voor Rijksmonumenten – *Alexa Sies-Wilders*

Netwerklunch voor leden & relaties

12.00 – 12.55 uur

Om 13.00 uur: Vervolg Kennissessies

Locatie: Vergaderzaal
(tegenover Praktijktheater)

ONDERHOUD
NL

KENNISSESSIES

24 MEI

DEN BOSCH

MONUMENT
23/24/25 MEI 2023 BRABANTHALLEN

Welkom

- OnderhoudNL Kennissessies, mogelijk gemaakt door sector Schilders & Restauratieschilders

Ferdinand Wieman
Sectormanager
Restauratieschilders

Programma

~~10.00 uur: Netwerkkoffie met Bossche bol~~

~~10.30 – 12.00 uur: OnderhoudNL Schilders – *Mark Hulsen*~~

~~10.30 uur: Kwaliteit in Schilderwerk – *Kees van Tilborg*~~

~~11.00 uur: Duurzaam houtrotherstel – *Nico Heijmen*~~

~~11.30 uur: Chroom-6 in schilderwerk – *Jolanda Willems*~~

~~12.00 – 13.00 uur: OnderhoudNL Netwerklunch~~

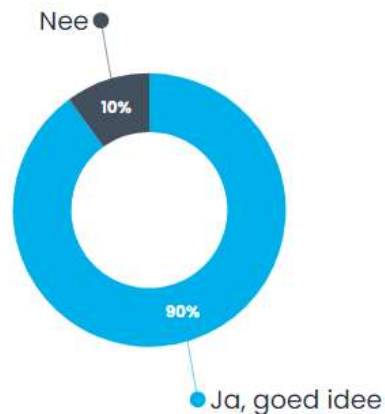
~~13.00 – 14.00 uur: OnderhoudNL Restauratieschilders – *Ferdinand Wieman*~~

~~13.00 uur: Kwalitatief schilderwerk bij monumenten van groot belang! – *Gerard Scholten*~~

~~13.30 uur: Talenten voor Rijksmonumenten – *Alexa Sies-Wilders*~~

Kennisdeling & netwerken

Stand OnderhoudNL Restauratieschilders op beurs Monument 2021 i.c.m. Kenniskring

GA Platform Restauratie

KWALITEIT ALS DRIJFVEER

GA-PLATFORM RESTAURATIE.NL

ONDERHOUD
NL

ERFGOEDHOVENIERS

GLAZENIERS

LEIDEKERS

VOEGERS

MOLENMAKERS

RIETDEKKERS

RESTAURATIESCHILDERS

RESTAURATIE-TIMMERLIEDEN

SMEDEN

STEENHOUWERS

Restauratieschilders Landkaart

- 23 ERM-gecertificeerde leden
- Groeiend aantal

Op zoek naar een kwalitatieve restauratieschilder?

Wilt u zeker zijn dat uw monument erkend en kwalitatief geschilderd en/of gerestaureerd wordt conform de geldende kwaliteitsrichtlijnen en door vakkundige professionals? Neem dan contact op met een ERM-gecertificeerd restauratieschildersbedrijf.

1 Achterberg Schilders achterbergschilders.nl	7 Koot Onderhoud kootonderhoud.nl	10 PMDO Schilders pmdo.nl	19 Schildersbedrijf de Morsche schildersde.nl
2 Beers Totaalonderhoud beers@totaalonderhoud.nl	8 Koek & Reinders Schilderwerken koekreinders.nl	16 Schilder- en Restauratiewerken Leo Schotten leo@schotten.nl	20 Schildersbedrijf Noers schildersnoers.nl
3 Cloin Schilderwerken met de puntjes op de i metdepuntjes@iarnod.nl	8 Lenferink Lemeleveld Schilder- Albouw en Vastgoedonderhoud wl@lenferink.com	15 Schilder- en Afwerkingsbedrijf Franse schilder@afwerkingsbedrijf.nl	21 Sibbing Schilderwerken sibbing@schibbingwerken.nl
4 De Brouwer debroe.nl	10 Lenferink Emmeklaar Schilder- en Afwerkbedrijf wl@lenferink.com	18 Schildersbedrijf De Jongh dejongh@schibbingwerken.nl	22 Verhoeven Vastgoed Verboorns verhoeven@vsg.nl
5 Dicksa Vastgoedonderhoud info@diksa.nl	11 Meiling Meesterschilders meiling@meesterschilders.nl	17 Schildersbedrijf P. van Thiel vanthiel.com	23 Walters Vastgoed Onderhoud waltersvsg.nl
6 Kemps Restauratie en Bouwwerk kempsoverijssel.nl	12 Dootzen Meesterschilders dootzen@meesterschilders.nl	18 Schildersbedrijf Korverna korverna.nl	

ONDERHOUD
NL

Meer weten over OnderhoudNL, restauratieschilders en/of ERM?
Kijk op OnderhoudNL.nl naar restauratieschilders

ONDERHOUD
NL

ERM Certificeringswerkboek

- Nieuwe up-to-date versie
- Toelichting Gerard Scholten

OnderhoudNL Kennissessie: Kwalitatief schilderwerk bij monumenten van groot belang!

Gerard Scholten

Expert ERM
& Auditor Kiwa

13.00 – 13.25 uur

Schilderwerk op monumenten

Het gaat hierbij om:

- Monumenten;
- Kwaliteit onderhoud;
- Belangrijkheid.

Waarom belangrijk:

- Historisch bouw materiaal beschermen;
- Monumentale waarde behouden;
- Zorgen voor authentieke uitstraling;
- Bron van informatie over verleden.

Onderhoudsschilderwerk

Regulier schilderwerk versus schilderwerk monumenten:

Wat is het verschil?

Vorbereidingen en uitvoering hetzelfde?

Is iedereen gebaat bij een duidelijke structuur?

- Monumentale status;
- Restauratie-ethiek;
- Ondergronden;
- Kleurtoepassing;
- Vergunningen.

Geen roller-effect

Geen spuit-effect

Voorbeelden hoe het niet moet !!
Foutieve aanbrengmethodieken die in het verleden NIET werden toegepast.

Niet afplakken

Behoud kwaststreep-effect

Authentieke aanbrengmethoden

Specifieke eisen historisch schilderwerk:

- Materiaalkeuze;
- Aanbrengmethodieken;
- Eisen gebruik gereedschappen.

Besnijwerk met de kwast

Polychrome decoraties

Heraldische motieven

Bijzonder historische schildertechnieken bijv.:

- Hout- en marmer-imitatie;
- Verguld- en verzilverstechniek;
- Heraldische motieven en kleuren.

Imitatie- en verguldwerk

Schilderwerk op monumenten

Waar draait het om?

- Kennis van bouwstijlen;
- Respect voor historische materialen;
- Oorspronkelijke uitstraling behouden;
- Vakmanschap in restauratietechnieken.

Uitgangspunten:

- Uitvoering restauratie-ethiek;
- Voldoende kennis en ervaring.

Schilderwerk op monumenten

Maak als bedrijf in strategie onderscheid in:

- Regulier onderhoudsschilderwerk;
- Monumentaal onderhoudsschilderwerk.

Duidelijkheid in aanpak (checklists):

- Opname;
- Voorbereiding;
- Uitvoering;
- Oplevering.

Schilderwerk op monumenten

Kwalitatief schilderwerk:

Uitvoeren volgens de richtlijnen van de ERM

- Beoordelingsrichtlijn BRL 4000
Onderhoud en restauratie monumenten
- Uitvoeringsrichtlijn URL 4009
Historisch schilderwerk

BRL 4000 gericht op
bedrijfsvoering, borging en
certificering

URL 4009 gericht op uitvoering

Uitgangspunten ERM richtlijnen

- Duidelijkheid bieden, kennisbron;
- Efficiënt startpunt voor afspraken (projecten / opdrachten);
- Vertrekpunt voor monumentenbeleid;
- Ketengerichte samenwerking;
- Basis voor vakonderwijs en cursussen.

Monumenteigenaren:

- Instandhoudingsplicht;
- Monumentale waarde waarborgen.

Monumenten zijn het behouden waard

- Voor toekomstige generaties;
- In stand houden cultureel erfgoed;
- Authentieke uitstraling beschermen.

Goed onderhoud aan monumenten is:

- Meerjarenonderhoudsplan (MJOP);
- Regelmatige controle;
- Deskundige beoordeling;
- Tijdig onderhoud door een keten van ERM gecertificeerde bedrijven.

Samenwerken aan restauratie*kw*aliteit

Vragen?

Contact:
Postadres:
Stichting ERM
Postbus 420, 2800 AK Gouda
Bezoekadres:
Utrechtseweg 12, Amersfoort.

Tel: 085-4862480
E-mail: secretariaat@stichtingERM.nl
Internet: www.stichtingERM.nl

ONDERHOUD
NL

KENNISSESSIES

24 MEI

DEN BOSCH

MONUMENT
23/24/25 MEI 2023 BRABANTHALLEN

OnderhoudNL Kennissessie: Talenten voor Rijksmonumenten

Alexa Sies-Wilders

Monumententalent 2022
& Restauratieschilder Wolters

13.30 – 13.55 uur

WELKOM

**OnderhoudNL Kennissessie
Talenten voor Rijksmonumenten**

Programma

OnderhoudNL Kennissessie: Talente voor Rijksmonumenten

- Even voorstellen
- Mijn werk als restauratieschilder
- Opleiding en Leermeesters
- Projecten monumenten
- Ambachtelijke schildertechnieken
- Uitdagingen in het vak
- Vragen?

Voorstellen

Alexa Sies-Wilders

Project Paleis Het Loo

Foto: Alexa bij voorgevel

Voorstellen

- > Ik ben Alexa
- > Decoratie- en restauratieschilder
- > Wolters Vastgoedonderhoud
- > Ovink&Wolters
- > Kennis delen

Restauratie- en decoratieschilder

Ambacht

Gespecialiseerd in de historische verftechnieken
en behandeling van de verf en ondergrond

Wat doet een restauratieschilder?

- Monumentale panden opknappen en oude decoraties weer mooi maken

Links: Pennickshuis

NV Bergkwartier Deventer

Rechts: Brink Deventer

Voormalig Poulier

Opleiding

Leermeesters

Leermeesters Ferry, Henk, Gerard

Foto: Alexa met leermeester en collega Henk Scholten

Opleidingen

- > Cibap restauratie-
decoratieschilder
- > Excellentie-
programma
- > NCE Erfgoed Schilder
- > Leermeesters in de
praktijk

Monumenten

Mooie projecten

Paleis Het Loo

Foto: Buitenschilderwerk, decoratiewerk en de bibliotheek

Werkzaamheden

- > Buitenschilderwerk
- > Binnenschilderwerk
- > Retoucheerwerk
- > Decoratiewerk
- > Vloer bibliotheek

Monumenten

Mooie projecten

Aartsbisschoppelijk Paleis Utrecht - 1

Foto: Alexa, Ferrie, Henk

Werkzaamheden

- > Restauratie interieur
- > Historisch
kleuronderzoek
- > Decoratief
schilderwerk
- > Marmer- en
Houtimitaties
- > Polychromeerwerk
- > Plafonds
- > Retoucheerwerk
- > Verguldwerk

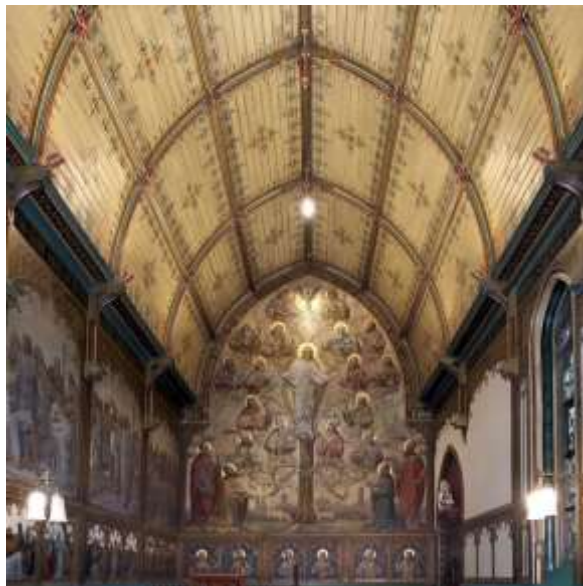

Monumenten

Mooie projecten

Aartsbisschoppelijk Paleis Utrecht-2

Foto: interieur Paleis en Kapel

Werkzaamheden

- > Restauratie interieur
- > Historisch kleuronderzoek
- > Decoratief schilderwerk
- > Houtimitaties
- > Polychromeerwerk
- > Plafonds
- > Retoucheerwerk
- > Verguldwerk

Monumenten

Mooie projecten

Kapel Gouden Handen in 's Heerenberg

Foto: Raam buiten, Glas in over en Atelier Ovink&Wolters

Werkzaamheden samen met Henk Scholten

- > Gebrandschilderde ramen herstellen
- > Sjabloonwerk
- > Glas-in-Lood

Ambachtelijke schildertechnieken

Voorbeelden

Hoe geef je glans aan ons cultureel erfgoed?

Met ambachtelijk vakwerk blijft de historische en culturele waarde bewaard. Kerkorgels, monumentale landhuizen en paleizen gaan nog meer schitteren onder de hand van ambachtelijke vakspecialisten.

Foto:

Aartsbisschoppelijk Paleis

Utrecht

Technieken

- > Vergulden
- > Muurschilderingen
- > Sjabloneren
- > Marmerimitaties
- > Houtimitaties
- > Glas-in-lood

- > Kleurhistorisch onderzoek

Ambachtelijke schildertechnieken

Vergulden

Project: Penninckshuis Deventer

Werkzaamheden:
voorbereiden
goud aanbrengen

Ambachtelijke schildertechnieken

Muur- en plafondschilderingen retoucheren

**Project: Paleis Het Loo,
'toiletkamer' Koningin Sophie**

Werkzaamheden: retoucheren
ontstoren van beschadigingen

Ambachtelijke schildertechnieken

Sjabloneren

Project:

***Kapel Gouden Handen
in 's-Heerenberg***

Werkzaamheden:
Reinigen en schilderen
ondergrond
Retoucheren
Sjablonen overnemen
Kleuren tamponeren

Ambachtelijke schildertechnieken

Sjabloneren en Bieswerk

Sjabloneren

Polychromie

Project:

Aartsbisschoppelijk

Paleis Utrecht

Werkzaamheden:

Sjabloneren

Polychromie

Bieswerken

Vergulden

Nieuwe schildertechnieken

Koperglans terug op originele brouwketels

Project: Heineken

Experience Center Amsterdam

Werkzaamheden:
Plamuren met polyester
Grondverf spuiten
Koudmetaal spuiten (VeroMetal)
Schuren
Polijsen
Waxen

Ambachtelijke schildertechnieken

Marmer- en houtimitaties

Project:

Paleis Het Loo
Apeldoorn

Aartsbisschoppelijk
Paleis
Utrecht

Uitdagingen in het vak

Voorbeelden

Welke uitdagingen kom je tegen?

Foto's: veel verschillende technieken

Talenten voor het vak

- > Oog voor detail
- > Houden van historische bouwwerken
- > Creatief zijn
- > Geduld hebben
- > Precies zijn
- > Hart voor geschiedenis

BEDANKT!

**Vragen?
Stel ze gerust**

FIJNE BEURS!!

wolters
VASTGOEDONDERHOUD

Foto:
Vakbeurs MONUMENT 2023

Vakbeurs MONUMENT 24 mei 2023

Dank voor jouw komst!

Ferdinand Wieman & Mark Hulsen

Sectormanagers OnderhoudNL

24 mei 2023

